

SZEMLE

EINHORN ÁGNES: A PEDAGÓGIAI MODERNIZÁCIÓ ÉS AZ IDEGENNYELV-TANÍTÁS. MISKOLCI EGYETEMI KIADÓ, 2015.¹

Kákonyi Lucia: Reformok és tanulságok

A cím alapján tévedés lenne azt hinni, hogy Einhorn Ágnes kizárólag az idegennyelvtanárokat szólítja meg tanulmánykötetében, valójában a köznevelés és a felsőoktatás valamennyi pedagógus szereplőjéhez szól. A két nagy egységből – a *Pedagógiai kultúraváltás az idegennyelvtanításban*, valamint *Az idegen nyelvi érettségi vizsga reformja (1996–2005)* – álló tanulmány szemléletformáló olvasmány: a szerző választ keres arra, hogy a rendszerváltást követő nagy léptékű modernizáció miért nem hozott minőségi áttörést az oktatásban, az idegennyelvtanulásban, milyen akadályai voltak ennek, és melyek az eredményes oktatás, az idegennyelvtanulás elengedhetetlen feltételei.

Einhorn Ágnes nemzetközi és hazai kontextusban vizsgálja a problémát, körbejárja az idegennyelvtanítás eredményességének fogalmát a nyelvtanításban, a nyelvtudási szinteket, az eredményesség értékelésének lehetőségeit, valamint a nyelvpolitikai célokat és nyelvhasználati

modelleket. Az eredményesség fogalma, a nyelvtanulás hasznosságának az értelmezése sokat változott az elmúlt évtizedek során. A hangsúly átkerült a logikus és rendszerszerű gondolkodás megalapozásáról az alkalmazás képességére, a nyelvi pontosságról a kommunikáció sikerességére. A kommunikatív kompetenciát a központba helyező, 2001-ben megjelent Közös Európai Referenciakeretnek (KER) segítségével a tanulási célok árnyaltan megfogalmazhatók, és az elért eredmények a célokhoz viszonyítva könnyen meghatározhatók. A nyelvoktatásban megjelenő szemléletváltásból következik az alacsonyabb szintű nyelvtudás felértékelődése.

hoz viszonyítva könnyen meghatározhatók. A nyelvoktatásban megjelenő szemléletváltásból következik az alacsonyabb szintű nyelvtudás felértékelődése.

„A tradicionális szemléletű nyelvtanulás során egy távlati elitista célt tűztek ki: magas szintű, választékos, az anyanyelvi beszélő szintjéhez közelítő nyelvtudást kellett elérni egy hosszú és fáradtságos út végén, a nyelvtanulási folyamat során

¹ A kötet elérhető interneten is: <http://mek.oszk.hu/15500/15518/15518.pdf>

kevés alkalmat adtak a nyelv valós használatára. A kommunikatív fordulat óta a nyelvtanításnak alapvető sajátossága, hogy minden nyelvi szinten törekszenek a valós felhasználásra, tehát folyamatosan arra készítetik a nyelvtanulót, hogy azt, amit már tud, próbálja meg használni.” (19. o.)

Bár Európa-szerte komoly fejlesztések figyelhetők meg a többnyelvűség megvalósulásáért, kevés az információ az európai lakosság valós nyelvi szintjéről, az idegennyelv-oktatás eredményességéről. A nyelvtanulás határfokának vizsgálata és összehasonlítása a nyelvi szint önbevalláson alapuló meghatározásával történik, ami

fenntartásokkal kezelendő. Európában határozott erőfeszítéseket tesznek a többnyelvűség érdekében, az idegennyelvtudás és használat kérdése ott sem egyértelmű. A kutatási eredmények tükrében

megfogalmazódik, hogy az idegennyelvtudás valóban nélkülözhetetlen-e. Hiszen a megkérdezettek egynegyede használja nap mint nap az első idegen nyelvét, a másodikat pedig csak nyolc százaléka. Míg a szakemberek a többnyelvűség nélkülözhetetlenségét hangsúlyozzák, az átlagpolgár úgy érzi, hogy az angol nyelven kívül nincs szüksége másik idegen nyelvre, és azoknak az aránya is viszonylag nagy (13%), akik úgy gondolják, hogy az első idegen nyelvre sincs szükségük.

Annak ellenére, hogy a magyar lakosság nyelvtanulási attitűdje pozitív, és a rendszerváltást jelentős extenzív fejlesztés követte az idegennyelv-oktatásban, a számszerűsíthető eredmények elmaradtak, sőt a 2012-es Eurobarometer kutatási eredményei alapján az idegen nyelveken beszélők aránya Magyarországon csök-

kent. A magyar kutatások azt mutatják, hogy a nyelvtanulás és a nyelvtudás nem örömforrás, a más kultúrák megismerése nem jelenik meg értékékként, és a nyelvtudás karbantartása nem tartozik a szabadidős tevékenységek közé.

Minek kell másképpen történnie, hogy a tanulók örömforrásként élik meg a nyelvtanulást és a nyelvtudást? Egyértelmű, hogy a tanulóközpontú, tevékenység- és kompetenciaalapú idegennyelv-oktatás növeli az eredményességet. A kérdés, hogy miért nem vált a nyelvoktatás hatékonyabbá a nagyszámú továbbképzések ellenére sem. Einhorn Ágnes szerint a továbbképzések eredményeit nem építették be a nyelvtanárok a mindennapi életükbe, trükköket,

technikákat sajátítottak el, de a pedagógiai szemléletben lényeges változás nem következett be. Új, tudatos pedagógiai filozófiára van szükség, amely a tanulási célokat és eredményeket helyezi a középpontba,

fejlesztő szemlélet jellemzi, „a tanár nem tekinti magát a tudás fő forrásának” (63. o.), és „lemond a minősítő értékelésben rejlő hatalmi eszközről.” (53. o.). Einhorn a közoktatás és a felsőoktatás pedagógiai kultúráját is bemutatja. Megvizsgálja, hogy az új pedagógiai felfogás tekintetében milyen szemléletbeli változások, modernizációs folyamatok hatékonyak.

A kötet másik nagy fejezete is az oktatás modernizációjával foglalkozik, de már egy megvalósult folyamattal. A téma különösen izgalmas, mivel a kilencvenes években meginduló modernizáció az oktatás valamennyi szereplőjét érintette, és ha volt olyan az országban, aki nem értesült volna a reformról, az első megújított érettségi vizsga kérdéssorainak kiszivárgása révén biztos tudomást szerzett róla.

a magyar kutatások
azt mutatják, hogy a
nyelvtanulás és a nyelvtudás
nem örömforrás

Einhorn Ágnes a 2005-ös érettségi reform fejlesztését mutatja be az előkészületektől a megvalósulásig. Kitér a vizsgára mint modernizációs eszközre, részletes alapossgal elemzi annak hatását a tanítási gyakorlatra. A kétszintűség izgalmas kérdésének elemzése során a vizsgafunkciók – lezáró típusú és tudásszintmérő – keveredésének a következményeit vizsgálja, tanulmányozza a szintválasztás gyakorlatát, valamint az érettségi és a nyelvvizsgarendszer bonyolult viszonyát. Elemzi a megújulás pozitív hatásait, többek között az új értékelési kultúra kialakulását. Nemcsak értékelési útmutatók, megoldási kulcsok, értékelési skálák készültek, hanem az értékelés szemlélete is megváltozott. A hibákat funkciójuk szerint kezdték értékelni. Például a szövegértést mérő feladatban nincs pontlevonás a helyesírási hibák után, vagy a beszéd- és íráskészség minősítésekor „az értékelés során nem a hibák száma az elsődleges szempont, hanem az, hogy a tanár a szöveg minőségének ezt a kettősségét jól érzékeli: milyen komplexitású nyelvre az a szöveg és mennyire pontos.” (109. o.) Izgalmas fejezet a vizsgáztatói felkészítés

vagy a feladatkészítés bonyolult mechanizmusának bemutatása.

A szerző objektív és megalapozott kritikával nézi az elmúlt évtizedek reformjának tanulságait és eredményeit. Megállapítja, hogy „Az érettségi vizsga szakmai és társadalmi elfogadottsága ma már viszonylag erős.” (143. o.)

„A rendszerváltás utáni időszak oktatáspolitikájának az új érettségi volt az egyik komoly reformígérete, amely a végén – sok kompromisszummal és nagy nehézségekkel ugyan, de – valóban meg is valósult. Természetesen magán viseli ennek a kornak a jellemzőit, sokat változott a bevezetés óta. ... Az érettségi reform példáján jól látható azonban az is, hogy még egy ilyen komoly, drága és szakszerű átfogó reform, egy ennyire erős modernizációs eszköz is csak akkor tud hatni a tanárok pedagógiai kultúrájára, ha stabil, hosszú időre tervezhető oktatáspolitikai intézményrendszer épül köré. Erre pedig szükség lenne ahhoz, hogy a magyar közoktatás és benne az idegennyelv-oktatás korszerűbbé és eredményesebbé váljon.” (144. o.)

A Kárpátok gerincén – Ha a sátrunk már áll, jöhet a vacsora a virágos réten

Ekkor szembesültünk vele először, hogy nem vagyunk egyedül: medvék is laknak a területen

